

Sygn. akt III AUa 101/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gerszewska (spr.)
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSO del. Danuta Szykut
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2016 r. w Gdańsku

sprawy B. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji B. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu - IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 października 2015 r., sygn. akt IV U 591/15

oddala apelację.

SSO del. Danuta Szykut SSA Małgorzata Gerszewska SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 101/16

UZASADNIENIE

B. O. wniósł odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 16 kwietnia 2015 r., odmawiającej mu prawa do emerytury w wieku obniżonym.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

W toku postępowania sądowego pozwany zmienił stanowisko o tyle, że z jednej strony nie kwestionował - jako pracy w warunkach szczególnych - okresu zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego w (...) i u A. O., z drugiej jednak wskazał, że okres zatrudnienia w (...) w E., uznany w postępowaniu administracyjnym za okres pracy w warunkach szczególnych, stał się okresem spornym co do pracy wnioskodawcy na stanowisku mechanika.

Wyrokiem z dnia 28 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie, wskazując następujące motywy rozstrzygnięcia:

Skarżący w dniu (...). ukończył 60 lat.

W okresie od 1 września 1970 r. do 15 października 1976 r. ubezpieczony był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Państwowej (...) w E., w tym do dnia 15 lipca 1973 r. jako uczeń, od 16 lipca do 31 sierpnia 1973 r. jako pomocnik kierowcy, od 1 września 1973 r. do 21 czerwca 1974 r., jako kierowca ruchu towarowego i od dnia 22 czerwca 1974 r. jako monter stacji obsługi, który część napraw pojazdów (około 60%) wykonywał w kanałach remontowych. W okresie tego zatrudnienia odbył zasadniczą służbę wojskową w dniach od 24 października 1974 r. do 15 października 1976 r., po której nie zgłosił się do pracy w tym Przedsiębiorstwie.

Po odbyciu zasadniczej służby wojskowej B. O. był zatrudniony od 15 listopada 1976 r. do 22 lutego 1977 r. w (...) na stanowisku kierowcy. Następnie podjął pracę na takim samym stanowisku w (...) Oddział (...) w E., gdzie był zatrudniony w dniach od 1 do 10 marca 1977 r.

Kolejnym zakładem pracy wnioskodawcy była Spółdzielnia (...) w E., gdzie pracował na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego w okresie od 23 marca 1977 r. do 31 marca 1980 r. oraz na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych od 1 kwietnia 1980 r. do 16 lipca 1989 r. Na drugim z wymienionych stanowisk wnioskodawca część prac (około 70%) wykonywał w kanale remontowym. W dniach od 17 lipca do 29 grudnia 1989 r. korzystał u wskazanego wyżej pracodawcy z urlopu bezpłatnego.

W okresie od 15 lipca 1989 r. do 31 marca 1995 r. ubezpieczony pracował, jako kierowca samochodu ciężarowego, u A. O., w tym od 1 stycznia 1995 r. w wymiarze 1/2 etatu.

W okresie od 4 kwietnia 1995 r. do 30 czerwca 1995 r. B. O. był uprawniony do zasiłku dla bezrobotnych. Następnie od 1 lipca 1995 r. do 31 sierpnia 2013 r. był pracownikiem E.- (...) Spółki z o.o. w E., gdzie zajmował stanowiska portiera, portiera-dozorcy, kierowcy samochodu do 3,5t, mechanika samochodowego i pomocnika elektromontera.

Sąd Okręgowy, dokonując oceny prawnej zasadności żądania ubezpieczonego, przytoczył przepisy mające zastosowanie w niniejszej sprawie tj. art. 184, art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. , poz. 748 ze zm.) oraz § 2, § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43 ze zm.)

Sąd I instancji wskazał dalej, że skarżący bezspornie spełnia kryterium wymaganej na dzień 1 stycznia 1999 r. sumy 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, skończył 60 lat oraz złożył wnioski o przekazanie środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym do budżetu państwa. Spór ograniczał się do tego, czy legitymuje się on stażem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, również na dzień 1 stycznia 1999 r. Wprawdzie przedłożył świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych za okresy zatrudnienia w (...), (...) i u A. O., jednak świadectwo takie bądź jego brak nie jest bezwzględną przesłanką ani do zaliczenia, ani do odmowy zaliczenia danej pracy, jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie charakteru pracy także w oparciu o inne dowody niż świadectwo z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik go nie posiada, bądź przedkłada świadectwo nieodpowiadające określonej w przepisie formie. Sąd zaznaczył przy tym, że nie jest związany uznaniem przez organ rentowy danego okresu zatrudnienia za okres pracy w warunkach szczególnych.

Po wysłuchaniu wnioskodawcy i złożeniu zeznań przez świadków pozwany nie kwestionował, jako pracy w warunkach szczególnych, okresu zatrudnienia ubezpieczonego w (...), (...) i u A. O. na stanowisku kierowcy. Były to okresy od 1 września 1973 r. do 21 czerwca 1974 r. ((...)), od 23 marca 1977 r. do 31 marca 1980 r. ((...)) i od 15 lipca 1989 r. do 31 grudnia 1994 r. (u A. O., ale tylko w wymiarze pełnego etatu, gdyż od 1 stycznia 1995 r. skarżący był zatrudniony

w wymiarze ½ etatu), które to okresy dawały łączny staż 9 lat, 3 m-ce i 17 dni. Pozostałe okresy, co do których można by ewentualnie rozważać zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych, bez okresu zatrudnienia na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych w (...), tj. okresy pracy jako mechanika w (...), służby wojskowej oraz pracy jako kierowcy w (...) i T., wynosiły razem 2 lata, 7 m-cy i 13 dni. Spełnienie przez skarżącego przesłanki 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych przed 1999 r. wymagało więc wykazania, że tego rodzaju pracą była praca na stanowisku mechanika w (...). Bez wpływu na powyższe pozostaje nieznaną potwierdzenia w aktach osobowych okoliczność wskazana w świadectwach wykonywania pracy w warunkach szczególnych z (...), jakoby skarżący był kierowcą samochodu ciężarowego nie tylko do 31 marca 1980 r., ale i w okresie od 1 lutego do 31 października 1986 r., czyli dalsze 9 miesięcy.

Mając na uwadze poczynione ustalenia Sąd Okręgowy zaznaczył, że w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 8 lutego 1983 r. cyt. wyżej (wydanego na podstawie delegacji ustawowej z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin – Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) wymieniono prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych (dział XIV „Prace różne”, poz. 16). B. O. - jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego - wykonywał w (...) pracę mechanika pojazdów samochodowych, ale w kanałach remontowych nie w pełnym wymiarze czasu. Z wyjaśnień i przesłuchania skarżącego wynika, że naprawy w kanałach remontowych w (...) zajmowały mu około 70% czasu pracy. Do prac wykonywanych nie z kanału remontowego należały np. naprawy hamulców, część czynności przy silnikach, naprawy skrzyń ładunkowych (burt) i naprawy na stanowisku podnośnikowym. Tylko praca wyłącznie w kanałach remontowych spełniałaby przesłankę pracy w pełnym wymiarze czasu w warunkach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, w tym wypadku w niewielkim pomieszczeniu z utrudnioną wentylacją i o podwyższonej wilgotności, a przy tym w wymuszonej pozycji ciała, tj. wymagającej często wielogodzinnej pracy z uniesionymi rękoma i patrzenia w górę. Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że wymienione tu naprawy poza kanałowe były fragmentem ciągu technologicznego i były niezbędne dla przejścia do następnego etapu pracy wykonywanej już z kanału remontowego. Takiego rodzaju ciąg technologiczny mógł występować tylko w bardzo dużych zakładach, specjalizujących się w np. remontach kapitalnych pojazdów, gdzie podział obowiązków mechaników był ściśle określony, w tym polegał na wydzieleniu grupy mechaników zajmujących się tylko naprawami w kanałach remontowych. Skoro w (...) naprawy wykonywane z kanału remontowego zajmowały jeszcze mniejszą część czasu pracy niż w (...), bo około 60%, to tym bardziej ten okres zatrudnienia nie mógł zostać uznany za okres pracy w warunkach szczególnych. W konsekwencji nie było też podstaw do zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych następującego bezpośrednio potem okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Ewentualną podstawą do doliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych stanowił art. 108 ust. 1 i 3 w związku z art. 106 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL, w rozpatrywanej sprawie w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r., tj. wg stanu prawnego z dnia zakończenia służby (Dz. U. z 1967r., Nr 44 poz. 220 ze zm.). Z przepisów tych wynikało, że czas odbywania zasadniczej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, o ile pracownik zgłosił swój powrót do zakładu pracy w celu podjęcia zatrudnienia najpóźniej w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z tej służby. Dodatkowo z przepisów wykonawczych – §5 ust. 1 oraz §7 ust. 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz.U. Nr 44 poz. 318 ze zm.) – wynikało uprawnienie do stosownego zaliczenia także w sytuacji podjęcia pracy po zakończeniu służby wojskowej w innym zakładzie, ale tylko jeśli było to następstwem ściśle określonych ważnych przyczyn. W rozpatrywanej sprawie przeszkodą do wnioskowanego zaliczenia było nie tylko to, że bezpośrednio przed rozpoczęciem służby wojskowej skarżący nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych, ale i to, że po odbyciu służby zmienił pracę bez ważnej przyczyny.

Podsumowując poczynione rozważania Sąd zaznaczył, że ustalenia dokonane w toku procesu co prawda nie przeczą temu, że skarżący w okresach zatrudnienia na stanowisku mechanika w (...) i (...) pracował w większości w kanałach

remontowych, ale wskazują jednocześnie, że praca na tym stanowisku nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu w warunkach szczególnych. W opisanej sytuacji nie było podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych i tym samym prawo do emerytury nie mogło mu zostać przyznane, dlatego też Sąd uznając decyzję pozwanego za trafną, na mocy art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca zaskarżając go w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego polegające na błędnej wykładni przepisu § 2 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Zdaniem skarżącego błąd wykładni prawa polegał na zbyt rygorystycznym rozumieniu pojęcia „praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” użytego w powołanym wyżej przepisie.

Wskazując na powyższe wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyznanie mu prawa do emerytury względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych lub załączonego spisu kosztów.

Swoje stanowisko skarżący uzasadnił wskazując stosowne argumenty na jego poparcie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy - wbrew twierdzeniom ubezpieczonego zawartym w apelacji - w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, albowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa.

Sąd Apelacyjny podziela argumenty zawarte w uzasadnieniu Sądu Okręgowego i przyjmuje je za własne nie znajdując tym samym podstawy do ponownego, szczegółowego przytaczania dokonanych już ustaleń faktycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Przystępując do analizy zasadności wywiedzionej przez ubezpieczonego apelacji, w pierwszej kolejności wskazać należy, że prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.), zawartym w rozdziale 2 działu II ustawy dotyczącym urodzonych przed 1 stycznia 1949r. Przepis ten w ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 i 3 powyższego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli łącznie osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: (1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz (2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (tj. co najmniej 25 lat dla mężczyzn). W myśl ust. 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Aktualnie artykułem 1 pkt

20 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. Nr 637) od 1 stycznia 2013 r. nadano nowe brzmienie art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej, rugując z jego treści zapis o konieczności rozwiązania stosunku pracy w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Podstawę prawną ustalenia uprawnień B. O. do wcześniejszej emerytury stanowi przepis art. 184 w zw. z art. 32 ustawy emerytalnej. Zatem ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. musi legitymować się co najmniej 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym 15 latami pracy w warunkach szczególnych.

Mając na uwadze powyższe, wskazać należy, że w rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości osiągnięcie przez ubezpieczonego tak określonego wieku emerytalnego jak i ogólnego stażu zatrudnienia. Spór między stronami dotyczył wyłącznie spełnienia przez wnioskodawcę warunku wynikającego z przepisu art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej w zw. z § 4 ust. 1 pkt 3 przywołanego wyżej rozporządzenia, a mianowicie legitymowania się okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat – organ rentowy zaliczył bowiem wnioskodawcy w toku postępowania administracyjnego do stażu szczególnego okres pracy w Spółdzielni (...) od 23 marca 1977 r. do 16 lipca 1989 r. tj. 12 lat, 3 miesiące i 25 dni (zaliczeniu nie podlegał okres zatrudnienia w Zakładzie usług (...) od 15 października 1989 r. do 31 grudnia 1994 r.). W postępowaniu sądowym, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, okres ten uległ obniżeniu do 9 lat, 3 miesięcy i 17 dni - pozwany nie kwestionował pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach: od 1 września 1973 r. do 21 czerwca 1974 r. (...kierowca), od 23 marca 1977 r. do 31 marca 1980 r. (...) - kierowca) i od 15 lipca 1989 r. do 31 grudnia 1994 r. (A. O. - kierowca). Sąd Okręgowy analizując trafność żądania wnioskodawcy nie znalazł podstaw by do okresu pracy w szczególnych warunkach zaliczyć skarżącemu pozostałe okresy zatrudnienia w charakterze mechanika samochodowego (od 1 kwietnia 1980 do 16 lipca 1989 r. w (...)) i od 22 czerwca 1974 r. do 23 października 1974 r. w (...)) uznając, że wykonywana przez niego w spornym okresie praca nie miała charakteru pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku, o którym mowa w wykazie A, dziale XIV, poz.16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43) tj. w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Nie znalazł również podstaw do zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania służby wojskowej mając na uwadze ustalenia faktyczne oraz treść przepisów ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (art. 108 ust. 1 i 3 w zw. z art. 106 ust. 1 oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczegółowych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (§ 5 oraz § 7 ust. 1 i 3).

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioski wyprowadzone przez Sąd Okręgowy oraz zaprezentowane na ich poparcie argumenty bezsprzecznie były trafne, albowiem – jak wynika z ugruntowanego w tej mierze stanowiska judykatury - obniżenie wieku emerytalnego niektórym grupom zawodowym uzasadnia się narażeniem tych osób na szybsze niż przeciętne zrealizowanie się emerytalnego ryzyka z powodu wystąpienia w ich zawodach czynników negatywnych (najczęściej szkodliwych dla zdrowia lub obniżających sprawności psychofizyczne), które doprowadzają do wcześniejszej niż powszechnie utraty sił do wykonywania dotychczasowej pracy. Stąd też prawo do emerytury w wieku niższym nie jest tu przywilejem, lecz co do zasady wynika ze szczególnych właściwości wykonywanej pracy. Cechą niezbędną do uznania danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. jest wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Stanowi o tym przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia, wskazując przez to, że intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była faktycznie wykonywana, a nie do samego pozostawania w zatrudnieniu. Zaznaczyć bowiem trzeba, że tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku), i nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku

stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (vide wyrok SN z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329).

Sąd Okręgowy analizując przedmiotową sprawę prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe dopuszczając dowód zarówno z wyjaśnień wnioskodawcy jak i akt osobowych z okresu zatrudnienia ubezpieczonego w (...) oraz (...) na okoliczność ustalenia, czy ubezpieczony istotnie wykonywał zatrudnienie w szczególnych warunkach przez okres, co najmniej 15 lat. W jego wyniku dokonał trafnej oceny stwierdzając, że B. O. nie spełnił przesłanek do nabycia wcześniejszej emerytury, albowiem praca, którą wykonywał w spornych okresach nie może zostać uznana za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych.

W wywiezionej apelacji ubezpieczony, nie podzielając stanowiska Sądu Okręgowego, domagał się zaliczenia mu do stażu pracy w warunkach szczególnych również zatrudnienia od 1 kwietnia 1980 r. do 16 lipca 1989 r. w Spółdzielni (...) na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych podkreślając, że praktycznie niemożliwe jest wykonywanie tego rodzaju pracy w 100% w kanale. Odnośnie okresu zatrudnienia na stanowisku mechanika w Przedsiębiorstwie (...) w E. (...) od 22 czerwca 1974 r. do 23 października 1974 r. ubezpieczony nie zajął stanowiska.

Dokonując oceny zatrudnienia wnioskodawcy od 1 kwietnia 1980 r. do 16 lipca 1989 r. w Spółdzielni (...) na stanowisku mechanika samochodowego, Sąd Apelacyjny uznał, iż nie może ono zostać uznane za zatrudnienie wykonywane w warunkach szczególnych, albowiem we wskazanym okresie wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43). Podkreślić należy, że choć ubezpieczony w okresie zatrudnienia we wskazanym zakładzie pracy niewątpliwie był zatrudniony na stanowisku mechanika samochodowego, kierowcy, to jednak - jak wynika zarówno z wyjaśnień skarżącego, jak i pozostających w dyspozycji Sądu akt osobowych - nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, pracy w kanałach remontowych. W toku prowadzonego postępowania dowodowego skarżący podnosił bowiem, że będąc zatrudnionym w (...) czasem jeździł samochodem marki (...) lub S. (...) rozwoząc sypkie materiały, a czasem pracował w charakterze mechanika samochodowego, przy czym większość wykonywanych przez niego prac odbywała się w kanałach remontowych. Wnioskodawca dokonując oceny proporcji czasu pracy, jaki spędzał w kanałach do czasu, jaki poświęcał na wykonywanie czynności związanych z naprawą pojazdów na poziomie o, podał, że w jego ocenie w kanale remontowym spędzał około 70 % czasu. Wyjaśniał, że do jego obowiązków należało m.in. wykonywanie czynności związanych z konserwacją podwozia, wymianą płynów, naprawą skrzyń biegów, czy smarowaniem, przy czym część z nich, z uwagi na ich charakter musiała być realizowana poza kanałem - zdarzało się bowiem tak, że konkretna część z samochodu była wymontowywana w kanale, jednak już jej naprawa odbywała się w specjalnie do tego przygotowanym miejscu, a skoro tak, to już chociażby z tego względu trudno jest uznać, że wnioskodawca stale wykonywał pracę w kanale remontowym. Nadto, jak wynika z akt osobowych wnioskodawcy z okresu jego zatrudnienia w (...), do zakresu obowiązków skarżącego należało m.in. rzetelne wykonywanie otrzymanych od brygadzysty zleceń naprawy lub OT - 1, OT-2 i OS, zgodnie z ustalonymi branżowymi normami technicznymi przy minimum nakładu robocizny i materiałów, przy czym - jak ustalił Sąd Apelacyjny - zakres przeglądu OT-1 - obejmuje wymianę oleju silnikowego, wymianę filtra oleju, sprawdzenie akumulatora (poza kanałem), sprawdzenie szczelności i uszkodzenia układu hamulcowego, sprawdzenie poziom płynu hamulcowego (poza kanałem), wykonanie kontroli grubości przednich i tylnych okładzin hamulcowych, sprawdzenie wysokość profilu, stanu i rzeźby opon łącznie z kołem zapasowym oraz ciśnienia powietrza w oponach i w razie potrzeby skorygowanie ciśnienie w oponach (poza kanałem), wyzerowanie wskazania wyświetlacza terminów przeglądu (wskaźnika obsługi technicznej - poza kanałem). Z kolei w zakres przeglądu OT-2 wchodzi następujące czynności: wymiana oleju silnikowego, wymiana filtra oleju, filtra paliwa i/lub wkładu filtra, wymiana wkładu filtra powietrza i oczyszczenie obudowy (poza kanałem), sprawdzenie akumulatora (poza kanałem), sprawdzenie szczelności, uszkodzenia i mocowania układu wydechowego, sprawdzenie osłony przegubów półosi pod kątem szczelności i uszkodzenia, wymiana płynu hamulcowego, sprawdzenie poziom płynu w przekładni automatycznej, a w razie potrzeby uzupełnienie płynu, wymiana oleju przekładniowego i zmiana filtra oleju, sprawdzenie filtra cząstek stałych (poza kanałem),

sprawdzenie świec zapłonowych (poza kanałem), sprawdzenie działanie oświetlenia z przodu i w razie potrzeby dziennych świateł jazdy (poza kanałem), sprawdzenie rolki napinającej paska zębatego, sprawdzenie poziomu i gęstości płynu chłodzącego (poza kanałem), w razie potrzeby uzupełnienie płynu, nasmarowanie ograniczników drzwi (poza kanałem), sprawdzenie ustawienia reflektorów (poza kanałem), sprawdzenie uszkodzenia nadwozia i lakieru (poza kanałem), itp. Powyższe świadczy o tym, że ubezpieczony gros z powierzonych mu czynności wykonywał poza kanałem. Nieuprawnionym zatem byłoby uznanie, że pracę mechanika, o której mowa w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. świadczył stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, co pozwoliłoby na zaliczenie mu spornego okresu do stażu szczególnego. Mało tego, stałe przebywanie w kanałach nie było również możliwe z tego względu, że Spółdzielnia (...) (jak podnosił ubezpieczony na rozprawie apelacyjnej w dniu 11 maja 2016 r.) zatrudniała 6-7 mechaników, podczas gdy w warsztacie nie było aż tyle kanałów, stąd nie było możliwym, aby wszyscy mechanicy jednocześnie z nich korzystali. Powyższe zaś - wespół z poczynionymi ustaleniami w zakresie rodzaju powierzonych wnioskodawcy obowiązków - prowadzi do wniosku, że zakres prac wykonywanych przez ubezpieczonego bezsprzecznie wykraczał poza pracę w kanałach remontowych, choć tę bezsprzecznie także wykonywał. Dodatkowo zauważyć należy, że wnioskodawca w okresie od 1 września 1987 r. do 30 czerwca 1988 r. i od 1 września 1988 r. do 30 czerwca 1989 r. zobowiązał się do szkolenia i przygotowania do wykonania zawodu ucznia J. B. przyjmując obowiązki instruktora szkolenia praktycznego (vide umowa zlecenia o szkolenie uczniów w zakładzie pracy z dnia 1 września 1987 r. w aktach osobowych). Obowiązki nałożonego na ubezpieczonego (zapewnienie uczniowi: ochrony, bezpieczeństwa i higieny pracy, przebiegu nauki zawodu zgodnie z programem nauczania, udzielaniu mu wiadomości teoretycznych potrzebnych do wykonywania zawodu, przestrzegać by uczeń nie był zatrudniony przy pracach uciążliwych, szkodliwych dla zdrowia, w nadgodzinach, w porze nocnej, przy pracach nie związanych z nauką zawodu) wykonywane były w jego normalnym czasie pracy (vide umowa jak wyżej). Zdaniem Sądu Apelacyjnego wskazane wyżej czynności szkoleniowe dodatkowo przemawiają za tym, że w okresie tym ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy mechanika w kanałach remontowych.

Nie sposób również uznać za zatrudnienie w warunkach szczególnych okresu wykonywania przez ubezpieczonego pracy w Przedsiębiorstwie (...) w E. od 22 czerwca 1974 r. do 23 października 1974 r., albowiem również we wskazanym zakładzie pracy, wykonywane przez niego zatrudnienie na stanowisku mechanika samochodowego nie miało charakteru pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jak wyjaśniał wnioskodawca w warsztacie (...) znajdowało się 5 kanałów, w których prace wykonywało w sumie 14 mechaników, co już prowadziło do ustalenia, że przynajmniej część z nich musiała wykonywać prace poza kanałami remontowymi. Nadto sam wnioskodawca określił, że ilość prac które wykonywał w kanałach remontowych wynosiła nie więcej niż 60 %, co czyni uprawnionym wniosek, że zatrudnienie, o którym mowa nie było przez niego wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Mało tego, nawet gdyby ów okres zaliczyć do zatrudnienia „szczególnego”, to i tak nie byłby on wystarczający do uznania, że wnioskodawca legitymuje się 15-letnim stażem niezbędnym do przyznania mu prawa do żądanego świadczenia.

Tak dokonanej oceny nie zmieniłby również fakt zaliczenia B. O. okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 24 października 1974 r. do 15 października 1976 r. (1 rok i 11 miesięcy), albowiem jest on niewystarczający do wykazania przez ubezpieczonego wymaganego przepisem art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych 15 – letniego stażu „szczególnego”.

Reasumując Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że choć wnioskodawca zarówno w okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w E., jak i w Przedsiębiorstwie (...) w E. bezsprzecznie wykonywał prace uznawane za prace w warunkach szczególnych, tj. prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych, to jednak stale wykonywał również inne czynności związane z naprawą pojazdów poza kanałami remontowymi, tj. naprawy silników, dokręcanie śrub, naprawa kół, naprawy akumulatorów, sprawdzanie poziomu płynu hamulcowego, sprawdzanie oświetlenia, smarowanie ograniczników drzwi w wymiarze, które nie pozwalają na uznanie, że w spornych okresach był zatrudniony stale i w pełnym wymiarze czasu przy pracach wykonywanych w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych - były one tylko jednymi z wielu czynności, które ubezpieczony wykonywał. A zatem praca w kanałach remontowych nie była jedynym zajęciem ubezpieczonego, a tym samym nieuprawnionym

byłoby przyjęcie, że wykonywał on je stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, co jest niezbędną przesłanką uznania danego zatrudnienia za szczególne (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 30 stycznia 2001 r., sygn. akt III AUa 1887/o, PP 2002, nr 9, oraz wyroki SN: z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPiUS 1998, nr 21, poz. 638 i z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNPUSiSP 2003, nr 17, poz. 419).

Zaznaczyć należy, że wykonywanie przez wnioskodawcę wielu innych obowiązków pracowniczych, nawet w narażeniu na działanie czynników szkodliwych, czy też w trudnych (szczególnych) warunkach (w mrozie, na mokrym podłożu) nie może uzasadniać przyjęcia, iż spełnia on warunki do uznania, iż stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał zatrudnienie wymienione w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Bez znaczenia dla tak dokonanej oceny pozostaje również fakt, że wnioskodawca przedłożył w toku postępowania świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych z okresu zatrudnienia w Spółdzielni (...) oraz w Przedsiębiorstwie (...), albowiem - jak podkreślał Sąd Apelacyjny w Białymstoku w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 września 2013 r. (III AUa 310/13, LEX nr 1378578) - o zakwalifikowaniu rodzaju pracy do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie decyduje pracodawca. Przyznanie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez organ rentowy następuje na podstawie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych, które jednak jak każdy dokument urzędowy w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c. podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. W niniejszej sprawie wzięto pod uwagę powołane wyżej świadectwa pracy, jednakże wskazane w nich okoliczności pracy w szczególnych warunkach podlegały weryfikacji w toku postępowania dowodowego, która ostatecznie doprowadziła Sąd do ustalenia, że ani okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) ani w (...), w zakresie wskazanym w początkowej części uzasadnienia, nie był okresem zatrudnienia, o którym mowa w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W konsekwencji uznać należało, że wnioskodawca nie udowodnił posiadania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych tj. pracy w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Tym samym nie zostały spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do uzyskania przez niego prawa do wcześniejszej emerytury, o których stanowi art. 184 i art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze poczynione ustalenia, dzieląc stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację wnioskodawcy za bezprzedmiotową, Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska SSO del. Danuta Szykut